

**Y Pwyllgor Iechyd a
Gofal Cymdeithasol**

**Health and Social Care
Committee**

Jayne Bryant AS
Cadeirydd y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg

Jenny Rathbone AS
Cadeirydd y Pwyllgor Cydraddoldeb a Chyfiawnder
Cymdeithasol

14 Rhagfyr 2021

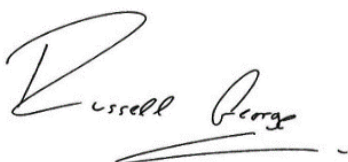
Annwyl Jayne a Jenny

Ymchwiliad y Pwyllgor Iechyd a Gofal Cymdeithasol i anghydraddoldebau iechyd meddwl

Yn ein cyfarfod ar 2 Rhagfyr 2021, cytunodd y Pwyllgor Iechyd a Gofal Cymdeithasol i gynnal ymchwiliad i anghydraddoldebau iechyd meddwl yn y flwyddyn newydd. Ysgrifennaf atoch am y bydd yr ymchwiliad hwn o ddiddordeb i'ch Pwyllgorau o bosibl, felly dyma rannu ein cylch gorchwyl a throsolwg o'n dull ar gyfer y gwaith hwn. Byddwn yn ddiolchgar pe gallech drin y wybodaeth hon yn gyfrinachol nes i'r ymchwiliad gael ei lansio.

I helpu i nodi cyfleoedd ar gyfer gweithio ar draws pwyllgorau mewn meysydd o ddiddordeb cyffredin, rwyf hefyd wedi gofyn i'm clerc sicrhau bod eich clercod chi'n cael y wybodaeth ddiweddaraf wrth i'r ymchwiliad ddatblygu, er enghraifft trwy rannu dyddiadau allweddol a gwybodaeth megis crynodebau o dystiolaeth ysgrifenedig a manylion ein cynlluniau ar gyfer tystiolaeth lafar a gwaith ymgysylltu wrth iddynt ddod i'r amlwg.

Yn gywir,

Russell George AS

Cadeirydd y Pwyllgor Iechyd a Gofal Cymdeithasol
Croesewir gohebiaeth yn Gymraeg neu Saesneg. We welcome correspondence in Welsh or English.

Ymchwiliad y Pwyllgor Iechyd a Gofal Cymdeithasol i anghydraddoldebau iechyd meddwl

Cefndir

Yn ôl y Ganolfan Iechyd Meddwl, mae anghydraddoldeb iechyd meddwl yn rhwystr triphlyg sy'n effeithio ar nifer fawr o bobl o wahanol rannau o'r boblogaeth:

- Mae rhai grwpiau o bobl yn wynebu risg anghymesur o iechyd meddwl gwael. Yn aml, mae hyn yn gysylltiedig ag anghydraddoldebau ehangach mewn cymdeithas.
- Gall grwpiau sydd â lefelau arbennig o uchel o iechyd meddwl gwael wynebu'r anawsterau mwyaf o ran mynediad at wasanaethau.
- Lle mae pobl yn cael cefnogaeth, mae eu profiadau a'u canlyniadau yn aml yn waeth.

Roedd yr anghydraddoldebau hyn yn bodoli cyn y pandemig COVID-19, ond mae'r pandemig wedi eu gwaethygu.

Mae ymchwil yn awgrymu bod grwpiau y mae anghydraddoldebau iechyd meddwl yn effeithio arnynt yn anad neb yn cynnwys: pobl hŷn; pobl awtistig; pobl sy'n byw mewn tldi; oedolion Du; pobl LHDT+; pobl fyddar; plant a phobl ifanc ag anableddau dysgu; a phobl sydd â salwch meddwl difrifol a pharhaus. Mae ymchwil hefyd yn awgrymu bod rhyw yn ffactor risg o ran iechyd meddwl unigolion, a bod gwahaniaethau rhwng y rhywiau yn y ffyrdd y mae trallod iechyd meddwl yn amlygu ei hun.

Cylch gorchwyl

Bydd ein hymchwiliad yn ystyried, yn benodol:

- Pa grwpiau o bobl y mae iechyd meddwl gwael yn effeithio'n anghymesur arnynt yng Nghymru? Pa ffactorau sy'n cyfrannu at iechyd meddwl gwaeth i'r grwpiau hyn?
- I'r grwpiau a nodwyd, beth yw'r rhwystrau i gael mynediad at wasanaethau iechyd meddwl? Pa mor effeithiol y gall gwasanaethau presennol fodloni eu hanghenion, a sut y gellid gwella eu profiad o ddefnyddio gwasanaethau iechyd meddwl?
- I ba raddau mae polisi Llywodraeth Cymru yn cydnabod, ac yn mynd i'r afael ag, anghenion iechyd meddwl y grwpiau hyn? Ble mae'r bylchau polisi?
- Pa gamau pellach sydd angen eu cymryd, gan bwy/ym mhle, i wella iechyd meddwl a chanlyniadau'r grwpiau o bobl a nodwyd ac er mwyn lleihau anghydraddoldebau iechyd meddwl yng Nghymru?

Rydym yn bwriadu defnyddio dull dau gam ar gyfer casglu tystiolaeth:

- **Casglu tystiolaeth, cam 1:** ym mis Ionawr a mis Chwefror, byddwn yn cyhoeddi galwad agored am dystiolaeth ysgrifenedig. Ategir hyn gan waith ymgysylltu i hyrwyddo'r ymchwiliad a'r potensial i bobl gyflwyno tystiolaeth ysgrifenedig. Bydd cyfres o grwpiau ffocws i sicrhau ein bod yn clywed gan grwpiau sy'n arbennig o debygol o wynebu anghydraddoldebau iechyd meddwl, ond a allai fod yn llai tebygol o gyflwyno tystiolaeth ysgrifenedig.
- **Dadansoddiad o dystiolaeth cam 1:** ym mis Mawrth, bwriadwn gynnal sesiynau 'cyflwyno'r cefndir' ar ffurf tystiolaeth lafar gyda sefydliadau sydd wedi gwneud gwaith helaeth ym maes anghydraddoldebau iechyd meddwl. Byddwn yn defnyddio'r sesiynau hyn a'r dystiolaeth a gesglir yng nghanam 1 i nodi gan bwy y mae angen i ni glywed yn ystod cam 2, a pha ddulliau fyddai fwyaf addas ar gyfer clywed ganddynt (er enghraifft, tystiolaeth lafar ffurfiol neu waith ymgysylltu pellach).
- **Casglu tystiolaeth, cam 2:** yn ystod tymor yr haf, byddwn yn clywed tystiolaeth lafar ffurfiol neu'n ymgymryd â gwaith ymgysylltu yn ôl yr angen er mwyn clywed yn uniongyrchol gan bobl sydd â phrofiad bywyd ac arbenigedd perthnasol. Rydym hefyd yn bwriadu gofyn am ddiweddariad ysgrifenedig gan Lywodraeth Cymru ar y cynnydd a wnaed o ran prif argymhellion a wnaed gan bwyllgorau'r Bumed Senedd mewn perthynas ag iechyd meddwl. Byddem yn awyddus i gydgyssylltu â'r Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg yn hyn o beth.
- **Sesiwn dystiolaeth weinidogol:** yn gynnar yn nhymor yr hydref, bwriadwn wahodd y Dirprwy Weinidog Iechyd Meddwl a Llesiant i sesiwn dystiolaeth weinidogol a fydd yn tynnu ar yr holl dystiolaeth a gasglwyd yn ystod ein hymchwiliad.